

die van zijn bekendmaking in de Staatscourant.
Leidschendam, 18 augustus 1983.

De Staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur,

J. P. van der Reijden

De Staatssecretaris van Landbouw en Visserij,

A. Ploeg.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,

P. H. van Zeil.

Toelichting

110

Met het onderhavige besluit wordt de mogelijkheid geopend de kunstmatige zoetstof aspartaam als 'zoetje' in de handel te brengen. Teneinde deze toelating spoedig te verwezenlijken is gekozen voor het geven van een ministeriële vrijstelling van het bepaalde in artikel 3 quater van het Algemeen Besluit (Warenwet), vooruitlopend op een wijziging van dat artikel zelf.

Uit studies is gebleken dat bij een redelijkerwijze te verwachten gebruik van aspartaam uit een oogpunt van de volksgezondheid geen problemen zijn te verwachten. Alleen fenylke-

tonuriepatiënten dienen rekening te houden met het feit dat dit produkt fenylalanine bevat, hetgeen voor deze groep van personen een ongewenste stof is. Daar het hier een voor de consument geheel nieuw produkt betreft is in het onderhavige besluit de verplichting opgenomen de aanwezigheid van deze stof kenbaar te maken. Aangezien de waar niet calorievrij behoort te zijn – er mag bijvoorbeeld lactose aan worden toegevoegd – is tevens een verplichting opgenomen de energiewaarde per doseereenheid te vermelden.

Gezien het belang van deze informatie is in artikel 3 bepaald dat, indien een of meer eenheden van het verpakte aspartaam-bevattende produkt zich in één verpakking bevinden, bijvoorbeeld in een zgn. blister-verpakking of verzamelverpakking, in elk geval de aanduiding 'Aspartaam, kunstmatige zoetstof, bevat fenylalanine' moet voorkomen op elke individuele verpakking. Op de blister-verpakking of verzamelverpakking zelf dienen alle in artikel 2 van dit besluit genoemde aanduidingen gebezigd te worden.

Ned. Staatscourant 13 sept. 1983 – nr. 177

Brieven aan de redactie

Geachte redactie,

In het oktobernummer van Voeding 1983 publiceerde u de conclusies van het rapport van de Commissie Voeding en Hart- en Vaatziekten van de Voedingsraad. Graag wil ik bij een detail van dit voortreffelijke rapport een kanttekening plaatsen. Het betreft de verzadigde vetzuren met ketenlengtes van 12, 14 of 16 koolstofatomen. Vrij algemeen wordt verondersteld dat van de verzadigde vetzuren met name deze C_{12-16} vetzuren het serumcholesterol bij de mens verhogen, en ze worden in het rapport dan ook herhaaldelijk apart genoemd. In het rapport worden de opnemings van verzadigde vetzuren en die van C_{12-16} vetzuren echter ten onrechte als gelijk beschouwd. Zo wordt de huidige consumptie geschat op 18 energie%, en de verhouding tussen meervoudig onverzadigde en verzadigde vetzuren (welke?) op ongeveer 1:3. De commissie meent dat een voeding met een verhouding tussen meervoudig onverzadigde vetzuren (m.n. linolzuur) en verzadigde vetzuren, nu weer gespecificeerd als 12 t/m 16 koolstofatomen lang, in de range van 1:2 à 1:1 tot een gunstiger situatie zal leiden.

Deze wijze van formuleren is dubbelzinnig. De genoemde cijfers zijn zonder twijfel bedoeld voor de totale verzadigde vetzuren in de voeding, en niet voor de C_{12-16} verzadigde vetzuren. Van de verzadigde vetzuren heeft namelijk slechts ongeveer 60 à 70% een lengte van 12, 14 of 16 C-atomen; de rest is korter of langer. Deze cijfers zijn bijvoorbeeld af te leiden uit een artikel (2) in hetzelfde nummer van Voeding; ook bij chemische analyse van de in Nederland gegeten voedingsvetten vinden wij bijna steeds deze verhouding (1). De consumptie

van C_{12-16} verzadigde vetzuren in Nederland is dan ook geen 18 maar ca. 12 energie%, en de verhouding tussen meervoudig onverzadigde vetzuren en C_{12-16} verzadigde vetzuren is ca. 1:2. Een niet deskundige lezer zou dus kunnen menen dat de gewenste situatie al aanwezig is! De aanbeveling van de commissie voor een verlaging van de hoeveelheid verzadigde vetzuren tot ca. 10 energieprocent sloeg vermoedelijk echter op alle verzadigde vetzuren te zamen. Een dergelijke verlaging, gecombineerd met de aanbevolen matige verhoging van de linolzuuropneming; komt overeen met een aanbeveling voor een verhouding van 1:1 à 1,5:1 tussen meervoudig onverzadigde en C_{12-16} verzadigde vetzuren.

Uit dit rekenkundig dilemma zijn er twee uitwegen. De eerste mogelijkheid is de aanbeveling uitsluitend te formuleren in termen van C_{12-16} vetzuren en de cijfers overeenkomstig te herzien. Een tweede mogelijkheid is de cijfers hetzelfde te laten maar in de aanbevelingen uitsluitend van verzadigde vetzuren *sec* te spreken. Deze tweede mogelijkheid lijkt mij het simpelst, en omdat het aandeel van de C_{12-16} vetzuren in de totale verzadigde vetzuren vrij constant is, komt het in de praktijk op hetzelfde neer als mogelijkheid 1. Alleen dient wel extra aandacht besteed te worden aan de consumptie van die vetten waarin het C_{12-16} aandeel in de verzadigde vetzuren hoger is dan de genoemde 60 à 70%, zoals palmpitvet en kokosvet, of lager dan 60 à 70%, zoals b.v. cacao boter.

Dr. M. B. Katan

Vakgroep Humane Voeding, Landbouwhogeschool, De Dreijen 12,
6703 BC Wageningen

Literatuur

1. **Katan, M. B., P. Van de Bovenkamp en J. H. Brussaard:** Vetzuursamenstelling, trans-vetzuur- en cholesterolgehalte van margarines en andere eetbare vetten. Voeding 45 (1984), nr. 4.
2. **Niessen, C., J. H. Brussaard en M. B. Katan:** Serumlipiden en samenstelling van de voeding van 371 Wageningse studenten – beschrijving en relaties. Voeding 44 (1983), 350.

Geachte redactie,

De kanttkening die door de heer KATAN bij het rapport Voeding en coronaire hartziekten wordt geplaatst, is correct. De gesignaleerde onduidelijkheid is toe te schrijven aan een redactionele omissie betreffende het niet opnemen van de toevoeging 'met name' bij de specificering van de aanbeveling voor verzadigde vetzuren.

De toevoeging 'met name' is evenals bij de meervoudig onverzadigde vetzuren ten aanzien van linolzuur bij de verzadigde vetzuren noodzakelijk ten aanzien van de C₁₂₋₁₆ vetzuren. Deze noodzaak komt voort uit het feit dat enerzijds in het onderzoek de vetzuren vaak niet verder zijn gespecificeerd dan naar verzadigingsgraad, anderzijds zijn er voldoende aanwijzingen die in dit kader een specifieke aandacht voor bepaalde vetzuren (linolzuur bij de meervoudig onverzadigde vetzuren en C₁₂₋₁₆ vetzuren bij de verzadigde vetzuren) rechtvaardigen. De aanbeveling in het rapport betreffende de verhouding tussen meervoudig onverzadigde en verzadigde vetzuren heeft dus betrekking op de totale hoeveelheden van beide groepen vetzuren waarbij speciale aandacht wordt gevraagd voor respectievelijk linolzuur en de C₁₂₋₁₆ vetzuren.

**De voorzitter van de commissie,
Prof. Dr. Ir. R. J. J. Hermus
De secretaris van de commissie,
Ir. B. C. Breedveld**

Geachte redactie,

Hierbij reageren wij op een artikel in 'Breviarium' in Voeding 44 (1983), 349.

In dit nummer wijdt u een kort artikel aan de eerste graads lerarenopleiding voor HBO-gezondheidszorg te Maastricht: wij menen dat dit artikel niet geheel de werkelijkheid weergeeft. In de eerste plaats is het genoemde verkort programma, dat gestart is in april 1983, alweer beëindigd, en wel op 1 juli 1983 (duurde totaal 3 maanden). Dit verkort programma wordt echter nog een keer herhaald en is gestart in november 1983. Dit programma is bedoeld voor docenten in de centrale vakken van HBO-gezondheidszorgopleidingen, die wel een onderwijsbevoegdheid hebben, maar geen eerste graads bevoegdheid en die bovendien ná augustus 1980 in dienst gekomen zijn bij de genoemde HBO-opleidingen.

Daarnaast is per 1-9-1983 het reguliere programma gestart. Dit jaar is deze cursus bedoeld voor docenten in de centrale vakken, die helemaal geen onderwijsbevoegdheid hebben en die ná augustus 1980 in dienst zijn gekomen bij HBO-gezondheidszorgopleidingen. De cursus, die zal starten in september

1984, is bedoeld voor paramedische beroepsbeoefenaars, die geen onderwijsbevoegdheid hebben en niet werkzaam zijn aan genoemde HBO-opleidingen. Zij dienen wel te beschikken over minimaal 2 jaar beroepservaring. Het reguliere programma duurt 1 jaar en is part-time.

**C. Groothuysen-v.d. Hoop
M. Herboldt-Soudant**

vakdidactici diëtetiek
1e graads lerarenopleiding HBO-gezondheidszorg

Geachte redactie,

Uw recensie van het boekje 'Voeding om te leven, voeding om niet ziek te zijn' deed mij naar de pen grijpen. Gaarne wil ik u bedanken voor het feit dat u het boekje onder de aandacht van anderen heeft gebracht.

Het spijt me alleen dat over de auteurs enige verwarring is ontstaan. In deze brief wil ik een poging doen deze verwarring op te helderen. U spreekt over vertolkers van een antroposofisch en een niet-antroposofisch standpunt, als ware het boekje door twee groepen geschreven. Dit is echter niet het geval. Het boekje is geschreven naar aanleiding van een studie-onderdeel Wijsbegeerte. Dit studie-onderdeel behelst een vergelijking van twee voedingswetenschappen nl. de gangbare voedingswetenschap en de antroposofische wetenschap. Een aantal studenten 'Voeding van de mens' namen deel aan dit studie-onderdeel: GOSSELINK, RIJKE, BARNHOORN, BEMELMANS, PUTMANS, WEIJS en ondergetekende. Geen van ons noemt zich antroposoof. De heren HENGEL en VERBRUGH begeleidden ons in de wetenschapsfilosofische aspecten; de dames VAN STAVEREN en RIJPSTRA verduidelikten ons resp. de gangbare voedingswetenschap en antroposofische visies op voeding. Een aantal van ons vond de materie zo interessant, dat wij het aan een breder publiek ter hand wilden stellen. Wij zijn daarom tot het schrijven van het boekje overgegaan. Wij hebben daarbij geprobeerd zo objectief mogelijk de beide voedingswetenschappen weer te geven. Het is echter onze beschrijving van deze wetenschappen. Ik vind het jammer dat u enkele uitspraken opvat als zouden ze verder onderzoek of contact afsnijden. Zo hebben wij ze zeker niet bedoeld. De door u geciteerde zin is bedoeld als verduidelijking van het feit, dat ieder paradigma haar eigen 'bril' heeft. De één kan door haar 'gangbare bril' niet zien wat de ander door haar 'antroposofische bril' waarneemt. Derhalve is het ook niet vergelijkbaar, wat zij zien. Dit betekent niet dat verder onderzoek of contact afgesneden moet worden. Dit betekent juist dat beide wetenschappen elkaars 'bril' moeten leren kennen, waardoor zij hun blikveld kunnen verruimen. Uw uitspraak 'Wat heden onzin lijkt, kan morgen 'wijs' zijn' lijkt mij ook te wijzen op deze blikverruiming.

Hoogachtend,
Mw. O. van der Kreek
Havenstraat 15
6701 CK Wageningen